

چھاپ غلام محمد و نور محمد

مطرب خوشنوا بگو تازہ بتازہ نو بنو
بادۂ دلکشا بجو تازہ بتازہ نو بنو

الحمد للہ والمنہ کہ
اندرین زمان میمنت اقتران کتاب ہذا از تصنیف لطیف مولوی
احمد اللہ صاحب مرحوم ساکن ہاکہ بارہ۔ المسمّٰی بہ

انوار سہیلی از کلیلہ و دمنہ

چہل قصہ کشمیری

حسب فرمایش نامی گرامی
غلام محمد و نور محمد حنفی کشمیری تاجران کتب مہاراج
ربنیر گنجبازار سرینگر کشمیر

در ۱۳۴۶ھ
در مطبع رفاہ عام پریس لاہور میں باہتمام مولوی نور الحق چھپا

ہمارے دوکان سے ازہر قسم کتب کشمیری و فارسی و عربی و نیز قرآن شریف معرا و مترجم بکفایت ملسکتے ہیں۔

باقسم ماسو افسم چھوي محمد
زبرم رسل سو بزر چھوي محمد
نبين منز مفخر چھوي محمد
شفيع جرم اعظم چھوي محمد
فسيح القدر و اكرم چھوي محمد
خدا اين عرش از شوق محمد
بكرسي كرنه از ذوق محمد

بسرور ماه وسو سرور چھوي محمد
زمهتر ماه وسو مهتر چھوي محمد
زبهتر ماه وسو بهتر چھوي محمد
گدا اين عاجزن بي چھوي محمد
اگر بين بيكسن كي چھوي محمد
شه شاهان عالم چھوي محمد

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد باري تعالیٰ عز اسمه

ثنا تنهن خالق مخلوق هم كر
تسند مخلوق ساري ماده ته نر
چھو مالك سوي تمس ساري چرنده
عطا بن بن كرن كلمات تمني
پران تسبيح هر چيزاه تمس كن
چھه حيوانات در ذكرش جمادات
وحوش و هم طيور و مرغ و ماهي
اكس پٹ اك كرون غالب دلاور
كران هم رنگه رنگه خلق پيدا
مراد از نور ما نور محمد

بفيض لطف خود دل سان هم بر
زهر خلاق سوي خالق چھو برتر
زانسان و چرنده هم پرنده
زون پٹ خاصه تسبيحات تمني
سو كيا زاني يه گت تس آسه دل ان
بوحدانيتش ذاكر نباتات
بحر و بر چھه درياد الٰهي
بيس لنش بياكس مغلوب و مضطر
يمو رنگو لنشه نورش هويدا
تسند وسي خاك چھو پن بو بنده احمد

در نعت سرور كائنات مفخر موجودات عليه و على آله افضل الصلوات

ستاره صبحي چيه ياران محمد
چيهر هي سب ابراران محمد
سب ان مان وفادار محمد
ابوبكر طلبگار محمد
عمر صاحب حيادار محمد
چيو ذوالنورين حيادار محمد
چيو حيدر جنده بردار محمد

چيو حيدر سگهاران محمد
سي چدي نعرا مرسل اصحاب اركان محمد
بتهي زير بر صحابه ازانجا محمد
سي سب تبع غفور ابرار محمد
سي تبع تابعين حماد محمد
بغلام احمد سب انشكار محمد

در بیان آغاز کتاب چہل قصہ میگوید

پس از حمد خداوند تعالی
کنی تھاوک ونی ز تجہ دلیلہ
زہو چہ زہو چہ چھی نہ زیچہہ
یمی ساری در انوار سہیلی
اموک ایماکران حضرت نظامی
سو خسرو خسروان ہند نظمس اندر

ز لعبد نعت احمد شاہ والا
بعون اللہ از نامۂ کلیلہ
نصیحت بر نصیحت میچہہ میچہہ
چھویا ور اندرین نامہ سوجی لی
بشیرینی سو استاد گرامی
بہادر سوی میدان رزمس اندر

داستان اوّل در بیان قصہ گاو شتربہ با شیر زیان

دپان راوی سو بواک تاجراجان
اکس داندس و نانی شتربہ آس
ستھہ سوی آسو تاجر صاحب مال
بہ بیری واتو ہمت آسوس سو شتربہ
سپون کم پای تہ لگو سوی بجنگل
اداگو مدّت تاہ فربہ سپون گاو

تمس سیت داند جوراہ آس آسان
بیس داندس دپانی مند بہ آس
یمی بارس تسندس آس جمال
وست پیوکلہ کن تہ لگو تمس دب
باجرت بور و تھو سوداگرس جل
کھین لگے تہ قصور پی تمس ورو

[illegible]

ونونکی افواطس از شتربہ گاو
انونکی درخشم بخوردن بوتس آو
کرون پچان تس ن گاو دران
نصیحت ر زو تمن آس کہو ژان
نصیحت چھی مو از سر بر آر
گرتھک تہ بچو بوزینہ گرفت
گرخوف عدو آن گاو بر
تلف تیرکی تشہ باجان کی

داستان دوم دربیان احوال بوزینہ ×
دپان راوی یو ہنا اوسی دانا
ہمانا کاری اندر بسی توانا
گرتھ هت نم جنگلس لجختہ کران آسو
عجایب کاریا پہلختہ کران اوسی

صدا یہ گو نقاری تہ از باد
صدا بوزت پیون لیوه وا یاہ تهاو
تُکهان گوتی لیوم برہم تُکهارا
تهم بو تهرول نم کمم مازوارا
گوکزاوت تهون کیاه چهوم درکار
نیخی تت کلی پڑ کز رفت ر
رتُّون نقارهٔ تیم انتخ بر
رتّن گو مرغ بوتی غم بدل گر
پشیمان گوگردم کیاه را و رم مرغ
نجات شو و کیاه چهوم گرم مرغ

انون کندا تہ ہتو تم پھالون سوے — کڈان مینجا تہ بیکها والون سوی
کلس پٹ بو چهان لی اندر اگ — پنون پان زانو تم استاد بیشک
اَت اندر چهان گو بهر طہارت — یہ وِ اندر آو لاران با شرارت
بجائ چهان وِ این ہتر نہ تم تور — کڈون پنو خا یہ گی لِستہ تمس لور
دویم پنو والنہ بُرونہ گو گرفتار — تولن فریاد وارا ہ نالِہ تہ زار
کرون ہی ہی ہرِ وایم کیازہ تیشہ — کہ کارم میوه خوردن بدبہ بیشہ
یہ چهانَن بوزتا مت آوفی الغور — سزالبو واندرن چهانَن تتی مور

داستانِ سیوم دربیانِ پشیمان شدنِ روباه

دپان راوی لہا اک بو گرسنہ — سوای گرسنگی گنہ منز پھر سنہ
غذا ڑهانڈان پچانی گو بجنگل — سٹها پکو تهکو تہ وا تو اکسی کلس تل
نقارا اوس اویزان تت کلس پٹ — گرڑهان تت واوہ سیتی آس حرکت
یوان اوس چهاونہ کُل لنجہ سیتی — صدا تامت گرڑهان تت بیت سیتی
کلس نجہ اوس ناگہ خوش عیانہ — خروسا اک یوان تتو بهر دانہ
یہ وبہ زاگنہ رودی خروسس — توکل تہ قناعت چهو تہ نفس

داستانِ چهارم در غنودن شدنِ غم بدرویش

دپان راوی سو بو اگ زاہد خاص
زدنیا دل زٹت باحق باخلاص

[illegible]

[illegible]

پیکان دگہ آسو کیاہ تہ ہانگلن دوان
دِوان ٹہلہ اک اکس آسی گوزنان
ہُرو غم پتہ غمس تس زاہدس سخت
شبانگہ وا تو نزدیکِ شہر سُوی
لراک تہر قلا ئین نش تمی ڈیٹھ
تِمی دِیُونس ہیا درخانہ منز
سپُون مشغول دراو راد واذکار
کنیزہ بیہ گنہ تس سیت فاحش
ازان جملہ کنیزا ماہ صورت
صفاتِ دلبری تس منز سراسر
زنِ فاسق سٹھہ پتہ تس جو اُس
کنیزن سیت گھوڑ نہ آسنو زاہ
در آنشب دِولُونِ دِتو نک می ناب
اُلون نہ ہرا دپون دمہ تی جواس
لذت وچھ کانس اندر اوس تی زہر

چوان ای رتہ لوہا اک آسو طمعا
بضربِ شاخ شان گوشال ازجان
لبُون نہ ژور کونہ تم بو نمو ریخت
وچھُون لبتہ قلا یک اسو بر سُوی
زنانا دارہ پتہ تامت امی ڈیٹھ
شبا ژِی کڈتہ درکاشانہ منز
زنِ مشہور بو یہ فاسق تہ بدکار
بجان و تن تمن در جرم خواہش
جو اُس سیت اکسی تسِ محبّت
حسینا مہ جبینا حور پیکر
غضبناک آس آسُون مہ پائس
یژھان آس مارہن گنہ پیٹھ گرہ کیاہ
سپن مدہوش تہ بیہوش درخواب
بجلدی نیون تمہ تس نش وہالس
لدُون تس نستہ اندراز سرقہر

ہلُون نہ شہ کڈٔتٔ دٔم لبتہ سُوی رُوز
زنِ اَو آیہ لبتہ جای پِٹ بیٹ
کرن وُ لالہ رائس عذر خواہے
ہتون اگھتِ کرُون باچھی مناجات
دپُوس موچی چھُک سو صوال چھکِنہ
ہتون ظاہر کرِ دن از پاکی خود
وچھُی موچی نزٕن ہینی قرارہ
ہمکرِ زن سو واقفِ گوٕ نہ موچی
زنِ حجام اندر خانہ دل گیر
امیس کا سنوی ہمس اوس صبحن
دتوس کھوار زنانہ غیرِ ہتھیار
بان زن آیہ وُت لوبیہ سخت شیاد
سمتِ ہمسایہ اقربَ آس لاران
سپُون حیران نایدِ کیاہ ہنو مہ
صبح کھُل پیش قاضی نیوک لرِش

باستنش داوینی ختہ سُوی روز
بپاکی مصلحت واراتمی ڈیٹ
موچہندر تس بخانہ گیہ راہے
چھسی بیچہِ مروَن کڈٔتم نٔہ حاجات
دعا منگنس اندر مقبول چھکنہ
بحالی اصلی آیم ینیٖ خود
سپُون شرمندہ کرِنس زارہ پارہ
دپُون تس پاک چھک تس حالِ خود چھی
تھوت سر لوَن کنوی در فکرِ تزویر
منگون تمہ نایدن ہتھیار از زن
رٹون لاین زمینس در شب تار
زٹمہ تس شوہرن تمہ تل یہ فریاد
وچھک تس زھنشری تس خون ہاران
بلائی ناگہانی کیاہ نِنیو۔ مہ
سپُون عاجز بپاسخ انوکھہ در پیش

داستان پنجم در احوال مار و زاغ

پہ قصۂ گاڈنی خرچنگنی ونو
تمو تس تیت گرودی کن پنہ انو
گردن دپونک تہ سپنو غم پذیرا
چھیپن چھایا ہتی اک آب سرا
تمو انوارہ انوارہ نتت اندر

چھوتا پس نہا و مُت آسان زنانو	تہ ہت وَلہ وارہ وارہ تراوڑی دو
گرَن تم گہنہ والی ژی پتہ لار	بجلدی تراوتی ژی بر سرِ بار
تمی مارہ گرن مارس بخواری	یہ لُوزت کاو گو ورشہر جاری
اَنِ در پنجہ تم اک محنتہ مالا	تمِک مالک پتہ لارِیس حالا
بمیدان خفتہ بو آن مارِ پرشر	گلس پَٹ تراوِلس کاوَن یہ زیور
رڈوک اَندِ اندِ لبنگ و چوب بارک	یہ زیور نیوک تہ تس خون ہارک
بدِی برکس ژہ زہ موآس ژہارَن	وچھک تی ائی زخرچنگ حوت خوارن

داستان ششم در قصۂ حُوت خوار با خرچنگ

دپان باوِی گرداگاڈہ رٹان اوس	ہمیشہ ماہیان تس قوتِ جان اوس
بہ پیری برلبِ چشمہ سُو بیو لوے	سُو خرچنگس و دان تتہ سخت ڈلو بہو
گردن آسوی و ہر متو گر کُوی زال	کرِس خرچنگنی پرسش ازین حال
گردن بصیرت و پوس مہ آسنا غم	کڈان آسوس لو گاڈو سیت کم
بماہی ہاسٹھا آسوس لو خرسند	تیوت واتن مہ لوزوم صید گرچند
پگہ یا از تمن تہ لُون چھو خواہی	گرَن خالی تمی چشمہ زناہی

پہ پشت خوردن ... نوبت نوبت
دوہمہ اکہ دپوسہ خرچنگن پیتہ
بشفقت پارہ ہی اندر یہ جاوم
گردن دپوچھ مہ دشمن خرچنگ
تمن گالت تمن اپس ترنہ رنگ
بایہ ونل انوالہ تہ پرواز
دور نزدیک واتنہ انوم راز

7

داستان ہفتم در قصۂ خرگوش بلکہ شیر خونخوار

دیان راوی که در اطراف بغداد
زهر گونه نت اندر آس کیاه گل
جمع گیمت سٹهاه وحشی تتی آس
سهاک واتو تواراه وچهن صید
تنک وحشی جمع گی پانوانے
سمت شیر سن لشه گی عرض کرهس
زه چهوک شاه اس رعیت چان بیشک
بمطبخ جانور آسو لدانی
وکوشن متر پیه نه وحشت و بیم
مقرریی سپون باپادشه شیر
ولیکن آس اول چروه تراوان
دوهه اکه چروه پیه بنام خرگوش
کرون تکرا برفتن لاگو تم زیر
وچهون خرگوش آهسته پکانی
سپنموت گرسنه چهوس کیاه ژی کروت زیر

ژآب و کاه نیورا اوس آباد
سٹهاه نعمت تم وسعت اوس بالکل
کهوان گاساچوان آباتی آس
گرن بیچاره واره ماره ازکید
بچو کته پیٹ وَن کیاه بات سانی
رچهت تعظیم زاری نامه پرهس
غلام خاکساران چان بیشک
وظیفه پیٹ کر تو مهربانی
الکهاه سوزان اس آسو تعظیم
لدان تس راتبه بوی لوگرژهان سیر
یسوی لگهی سهس سوی پیش تهاون
روانه سوی کروک تم هوش کرهوش
بته ندی آی و نیرت از مکان شیر
سهن خشما گروس چهو کنا هکانی
بحیله گفت خرگوش سن یه باشیر

٨

تَت اَندر گاڈہ تارہ آسہِ عالی — تِتھی کِن درای کنہہ صیّاد حالی
وُچھِت تمہِ گاڈہ گی صیّاد دلشاد — خبر لبہِ گاڈہ وِی تمہِ گیہ ناشاد
بسوی جوی چشس آسس لاہا — تمہِ وَتہِ درایہ اَک گاڈہ سُہ دانا
دویم گاڈ آس از پیری سہ خستہ — شکم بالا کرون انفاس بستہ
سپن مردہ کرون حیلا عجایب — شکاریو وُچھتہ ڈیچھک گاڈ غایب
تریم پھیران سُہ غافل اُور تہ یُور — پتولا کن رٹک سُوی گیہ گمنزور
علاج واقعہ پیش از وقوعش — ببایدو ورنہ باید شد ستمکش
باین ماہی کروکنہ کنہہ تہِ رغبت — پشیمان گی ہزک تا مَت پَنن وَت
اگر کھوژک نہ از بدخواہِ جان کَن — وُچھک تی وُچھہ یہ اوٹن از سہِ دشمن

داستانِ نہم قصّہِ شغال و گرگ و زاغ با اشتر

دپان راوِی سُو شالا اُوس محتاج — بیہ اَک اُمہِ ہُونا زاغ بدکار
اکس شیرس لشہِ روزِت بخدمت — کھوان تی آس یی روزان سہس کہت
درین جنگل بیہ اَک اشتر اُوس — گمُوت سوداگرس اکسی جدا اُوس
بشاہِ شیر سُوی آسُوی بخدمت — گران سہہ پَتھ تمس وارا عطوفت

بیو دپوائی باآن گرگِ دغاباز — ونان اِی اَس ساری از عداوت
امی لشہِ اشترگردن دراز آن — یہ بوزِت تم کرنس معذرت پور
یمو یار و دغاکار و دپوک تس — بجملہ جملہ تس خونخوار تس آی
شتر رنجہ کروک سوی کھنجہ کھنجہ — کرگ ید چارہِ مو کلک شِی اعدا
بعینہ زہرِ قاتل ہیوژہِ چھوی ماز — تقتلِ او ٹھیہ آسِک کرمژی کت
سٹھا بو بیخبر از رازِ آنہا — کھوازمن کہ بیماری شود دو
پسندِ شہ چھو چانوی ماز بس بس — کروک تس پارہِ بیچارہ تم آی
لڈِک دندوتہ بنجو لنجہ لنجہ — تتھی تیتھہِ بچہِ مرغان ز دریا

داستان دہم انتقام کشیدنِ طیطوا از موجِ دریا

دپان راوی لبِ دریایِ منز ہس — عجایب طیطوا اک جانوارا
گرتھم یہ بیاک جایا ٹھول تراو — نرن دپونس تی روزن چھو بہتر
غرض بچہ کڈن گی تم توانا — مقاما طیطوا اس خوش پسندس
دپوس مادن یتیتِ چھو منہ قرارا — کڈت بچہ روزہ ہاتت دونہ بوپرادہ
نرس تم مادنی ہکنہ پھیرت سر — دچھت تم مادہ تنہ زخوش ہمانا

کرن بو بجر یہم دل رزہ خوش کیہ — بجذمت جانوارن نش بو گزود
پیٹے کینک سمت تی آی خوش شنود — ترارِ وکسے نکرو دریاو کیس کس
یتھی پاٹھی سو مارن آسہِ مرکس — سمت یسم غنی کن استغاثہ
کروک فوج جانورن باخود تو صد ...

[illegible]

[illegible]

بزرگن کُن دل و جان آس آنان	تھندوی شان و شوکت آس زانان
مہ گژھہ محروم از الطافِ شانژی	مگر زولبتہ از اوصافِ شانژی
گژن آزاد از زنجیرِ غمہا	خلاصی وِن ز آفات و اَلمہا
غلام احمد فدا شو اولیا ان	رجوع دل ژہ کرون اصفیا ان
چھہ پیشِ حق تعالیٰ صاحبِ دست	بلندی بخشنی لاگک ژہ یُد پست
ژہ حاجاتِ درونی و برونی	رواسپنن مہ کر ہرگز حرونی
خصوصاً پیرِ پیران غوثِ اعظم	بشادی گژھہ ژہ تمنی کاسنی غم
نصیحت بوزِ یُد چھوک محرمِ راز	مرک ید سر کرک غیرس نشہ باز

داستانِ یازدہم ہلاک شدنِ سنگ پشت

دپان راوی دو بط بر چشمہ آب	تمن سیت سنگ پشتا آسو داب
سپن دلتنگ ز آب چشمہ لبہا	ہتوک پرواز کرنوی سوی صحرا
کشف گو مضطرب نیتو ہتہ سیت	مہ آراما ایم کرتو ہندہ او شیت
فراقک نار زالم تہ سو گالم	زبالائی حیاتی بوزن سو والم
دپوس بطکو اندرای چھو تدبیر	خموشی ہند صنعت پانس اندر گیر

۱۱

[illegible]

داستانِ دوازدہم ہلاک شدنِ مرغ

دپان راوی کہ در ہنگامِ [illegible]

[illegible]

وَنانی بُوچهُوس توهه از سرِ درد | نعع کیاه چهودگون توهه آهن سرد
ولون بتُسند تمو آلوک نه درگوش | بسوی مرغ مرغی گفت خاموش
نصیحت چان لوزن نه ژه کر هوش | گرڅهک ضایع ته مرغن کر فراموش
وَسِت لون آوتمنی گوسُونزدیک | رٹلوک سُر تس ژلوک ههورُسه بکنه چیک
گرڅهک درصحبتِ نااهل بوا | غرنیزآسِت بنک ژی خوار ته زار
بجیله مال بننه کینسه هُند کهن | بدانائی وَنی بدوی ژه چهوی هُن

داستانِ سیزدهم درقصه دانا و نادان

دپان راوی که درایامِ پیشین | ژه سوداگر بکید یگر خوش آئین
اکس دانا بیس نادان وَنانی | تمی یکجا هوانی ته کنانی
دُوهه اکه بُوی پکان در راه خوشتر | سپن خوشدل لبوک وَته بدرۀ زر
بنزدیکِ شهر خوشحال تم وات | باین زر شاد و خوشتر آس تم کات
دپوس نادان شریکن یاگرو مال | هنا سیتی نموو پو دانهن حال
نهو و باقی کهتٹ گو نه جایه این بال | کرِت قسمت نموگو نه ساته خوشحال
دفن زیر درختی زر نموو ند | هنا قسمت کرت باخود ربودند

نبر نیسرت تقاضی ونو نہ تمِ سور	خجل شرمندہ دانا گرنہ فی الفور
وَنانی ای مرتِ گو پیسرِ مکّار	اتھس کتِ نیو نچو در شہر ناچار
اگاتل صاحب قسمت کروتی خاص	تمس صدر جبا تحسین بروتی فاض
گرتھانی عاقبت شرمندہ مکّار	تھتی تتھہِ غوک گو از مارِ خونخوار

داستانِ چہاردہم قصۂ غوک و مارِ خونخوار

دپان راوی سو غوکا بچہ دارا	کرت بو برلبِ چشمہ قرارا
قریبِ چشمہ مارا اوس خونخوار	کھوانِ سوی غوکہ سندی بچہ بیعار
جگر پارہ گرتھان تس غوکسی اوس	جگر پارہ کھوان تس سوگسی اوس
نہ طاقت انتقامک اوس غوکس	بہان اولادِہ دادہ اوس سوگس
تمس بوی دوستی یاری بخر چنگ	برای مار دپوئس کرتہ نیرنگ
وہ ژلہ ہا جای دیگر چھومنہ دل خوش	یہ جایا چھم بغایت خوب و دلکش
دپوس خرچنگنی اتھہ ای چھو چارہ	فلان جایِ چھو نو لاگا ڈہ خوارہ
ژہ ان کنہ گاڈہِ مارِ واجہ تس تہاو	اَمس مارس ہٹہ تتو تام وت تراو
امہِ وتہ گاڈہ کھی کھی ایہ زان سو	امس سرفس نچہ واتتِ کڈس زو

بو چادر کھُو پھکی اوس تراوِن
یوان معشوق پامت تس یم ہوان
فلاسی تنہ خبر زا سرار نو کلی
پکون واقف سو اندر کار نقاش
دوہ اکہ چادر کھُی گو سو نو کلی
فلاسی پیم گومن کیتھ پن کم دوش
تسنی گورہ سوی چادرم ان غم
تن خود را پان دلبر در زن غم
پتہ نو گزر نو نمہ دلبر پتھو بیت نوی
بشفقت تس تنمہ پان تراوُنوی
زجام وصل مس پیچن دراوُن شنود
سو چادر ترا و غم برجای موعود
سو صورت گر سپون پرادرین آن
تو چھی چادر لبر گو سہری جانان

دپُوس سوداگرن چھُوی غم اپُور قال | تولت یوہ پاز نیو نچوا چنگال
دپُوس تم ترا و ٹھٹھہ تہ کت کنن کر | بنا انسانسی پاز پنجن اندر
دپُوس یم موش یلہ نیہ صد من آہن | نچو نیو پازہ سند کیاہ وُرتھو کن
سِدن سُلتہ ہِن ہل پیش الوان | جرا پرت کانہ زکار خویش نیوان
دپُوس تم غم مبر آہن چھُو موجود | دپُوس تم چھُوی نچو خوشحال و خوشنود
بچادر زاہ زہ مکر وگ نقش ہُو کر | توَی نقاشنی اگ زاج چادر

داستانِ شانزدہم دربیان نقاش چادرسوز

۱۴

دپان راوی یتھی پاٹھی تحریر | بسان سوداگرا آسُوی بکشمیر
زنانا تس نہ کنہہ کمی حسنس | نقاشا اوس عاشق گومتُوی تس
رٹان سُوی اُوس تس در جای خلوت | بکام دل گندان با عیش و عشرت
دوہہ اکہ دپُو یہ مہروین نقاشس | کران آلو چھُو ہم پراران چھو کس
تہوی نقشاڑہ کر بے نالہ فریاد | زہ نش آسی یوان عیشس دوان داد
نقاشن چادر شبرنگ کرن جان | کرن تت نقش تابان وگہر دار
سیاہس پٹ کرتو خط سفیدی | پی شہوت سپون مکار وشیدی

تنهوی در حکیم حکمت اوس مشهور
تسندی حکمتیچ گنیمر سٹهاه کریک
جهانک خوی تمن اکثر نه ژاهاران
بشاهِ باختر آک آس وختر
بوقتِ وضعِ حملش آفتا واژ
حکیم ابلهن هسم کرتما شا
حکیما ینک بخت بیاک دانا
بهت پوشیده سوی از بختِ واژون
باخبارِ شهی گو سوی خبردار
دپوک تم دارچین و مشک و شکر
ولی رتو مهرگان ننه نه زعطار
بشربت خانهِ شاهی مه و چهموت
کرت تت قفلِ زرین تهاودت چهوک
کڈون تم حقه زهرِ خطرناک
ته یامت کوره چوتامت دتون جان

گرن گرمی زسردی کرنگان دُور
درین دوران امس هوکنه چهوبیک
چهه یم دانا ته عاقل هوشیاران
صدف تمسند سینهوت پُر زگوهر
تسنزِ وارِیو توچ سختیا کاژ
گته آسس سٹها دیٹهون ته گاشا
مسیحادم تمس کانژاه نه مانا
گنن کر سفله پرور چهوی یه گردون
به پیش بادشه سوی واتو دربا
گهت بامهرگان دُلوگرتهو بدختر
ته آسانی چهونا هموار بسیار
بسمین حقه چهوک درخانه رچهموت
حکیم ابله امین خانه سوزوک
بداروها بمارس دتو نه بے باک
زشه فریاد وتهوتا چرخِ گردان

کن آزاد و ارا شادی گیت
تمس دنبال بوان زاغ لاران
ژنگ کم بند موش فرود گیت
دعن خوش گرن کار خداوند
پوس شان مه فوجس گوده بند
یه حال یار ڈشت خون هاران
تمی بونا و زیرک دلاو لاران
تمس زی و ام پریشم گرنه رفتار
کبوتره ی الکہ آسوی گلگر یار

بان عمر و بان جاه و بان شان
زه کم عمری اندر آزار مرغان
مُوشر گو تمس آن گفتن مرغ
وپوس تم چھوس ستھاه آواره ته زار
وپوس تم جانوارن تہاوسه کن
دمی گنجا فلان جای کلس تک
رہا مرغ نگارین تم گرون تام
بکف صیاد سی یله سیم وزر آو
وفا و عدس زه کرنت خوش کھه پاری

زدنیا گی ژلان تم رود پنہان
رواتھاوان چھوک ون مو جب آن
بجان و دل تمس دُرسغتن مرغ
اگر گنہه آسهم کره ما تیهو کار
زه کر توبه رتک ینه زاه ته مرغن
خوشی کر چیل زه از تن ون غم کل
بمقصد واتو مطلب دسا و تس کام
گران شادی بران کیاه اوس سعی چی
تیهه گلگرن کرن باز اغ یاری

داستان نوزدهم دربیان قصه موش باز اغ

دپان راوی ورلس ژی کاس مولا
کلس تل زال لاگت رود صیاد
کبوتر پادشه ذهنی تمس ناو
کجک کیجه تجملہ گیه نیران

تهدس کلسی اکس بوکاده اولا
لگوس زالس کبوتر فوج کر یاد
ژلون هت و اله واشه تس صلح آو
ینهدوی حال ڈشیت کاو حیران

تمس موش پچھی گوسو یران
پدون تس دلی چاچی بو گاران
پدوس موش سن هنر کی چھوی میں
یہ بوزی نه ونگ پر

16

[illegible]

دپُوس تم باز بو کر تھس اززِلور
بہ تندی کھیو سُوی تس ٹِپ کرون شور

بیتھی پاٹھی بو کھوژان تِی کرِک ما
پنُون لاگت ژہ مسکینَن پھرِک ما

دپُوس کلوَن ژہ نش کیژاہ مِہ سیری
زِ عہدِ دوستی وُل کرِ مِہ پھیری

کروک باہم ستِھاہ مہر و محبّت
کھوانی اک اکس نش آس نعمت

سپُون محکم تمن دُون بندِ یاری
وفاسیتی کران دشمن چھہ یاری

ژہ غضبوک دانہ ژہ موکنیسہ مند کھہِ
بگوشِ جان قصّہ مو شنوی مِہ

داستان بیستم قصہ زاہد با موش

دپان راوی سُو بو اک زاہد جان
بہ تنہائی بلِت باخالقِ جان

مریدا اک انان آ سُوی غذا تس
کھوان کاجِس تہ کالس اڈ مِناتس

نبر نیرِت سُو خاصِ بوان موش
سو کالک حصّہ تمسند بو کران نوش

ہناترا وان تھپر از بہرِ موشان
بدزوی زاہدس تی اوس نوشان

کرانی اوس تس زاہد ستِھاہ ژہل
سو مشکل ژہ گرژھان تس اوس حل

دوہہ اکہ واتو مہمانا بذاہد
کلا ما بو کران تس سیت زاہد

انِھس اتھہ سیت بو خبر باد وانی
دپُوس پرژِھہ چھوک ژہ استہزاکرانی

[illegible]

17

[illegible]

دپان راوی کوماک ورطن اوس
کلمن ژٹ کونی کاوس وطن اوس
کوماہ اوس وار و نعمت آن
کلا بالا کنی تا گردون گردان
شہنی کاون منز فرزند نادو تہ تُوتو
ستہ بومان چپان منگا نادو
بچون پھرن ژھنون زاغن
پہ بوم ثوم تمی اوس زاغن
پنہ فکر وز شام من یا وزیران
کرون تدبیر کرتو چارہ ہرن
وزیرن اک ژٹون کاوہ ور جس
دوپ بو وزرای مصلحت باجی
شناس کار اک دانا سو دستور
دپون تم اَن اندر تدبیر کرہ پور

داستانِ بیست و یکم تلف شدن گرگ سگ

دپان راوی سو صیاد اَھن مند
غزالا آو تہ سوی زالنی وُل
اتی وانِت در انجا پیو سو صیاد
پکان تم تیر برو سے بارِ دیگر
سموک برہ تمس خوکا پکانی
دتون صیاد سی زخمِ دل آزار
تسوی اک اہمہ ہونا واتو حالا
پرون حمد و ثنا تم سوی باری
دپون اَت تہادہ بو کھہ وارہ وارہ
ژتون یلہ نہ کمانی گوشہ آن
یہ گو بر مالِ دنیا ئیس سو لاری
ژہ تا بع روز موہیت نفس شوس

تمی از بھر آہو لا گو اک بند
زبیم جان کرون تم زور سوی ثل
خجل گو زال تم تل گو بکف باد
دتون ہارت ہتون با خود سو خوشتر
کرون زخمی سو تیرہ وتہہ ٹکانی
ترشی مردہ سپن پی بر زمین خوار
وچھون مردا موہت خوکا غزالا
لبوم نعمت بغیر از انتظاری
کمانی زہہ پٹ کر از گذارہ
بشارت آئس بردل تہ وتون جال
ہلاک جان تمس اَت ہتر بخواری
نظر کر کیاہ بنواز زاغ بو مس

داستان بیست و دوم قصۂ زاغ با بوم

[illegible]

پته لاریم تم کرہم مہ ہتھو حال | بشفقت نیوک بانس سیت فی الحال
گذارن فی اریاہ دوہ اندران بوم | سو مسکن بو مني ہند گوس معلوم
بفرصت آو گو بالشکر زاغ | تھون برجان بو بان آتشوک داغ
دوہس در غار تھاون کا ویکسر | ولوک تم جمع کر نوی ہیزم انبر
الون تنگل ونون کاون یہ زالوک | زبو مان جان تن سم خانہ گالوک
پروسیتی کروک روشن یہ آتش | دو گل راتہ مغل گے الو نہک بھش
یہ گوتی یس اکھاہ لاگی طمعدار | پتو لاکن گرتھی چون بوم سوی خوار
اگر نکو آسہ دشمن خورد موزان | یہ خر گوشون قصہ در گوش کی آن
فریا شاہ فیلس کیاہ ونون تم | بیاری بر طلب خود کیاہ ہتون تم

داستان بیست و سیوم قصہ خرگوش باشاہ پیلان

وپان راوی کہ اندر خشک سالے | گروہ فیلني گو سخت حالے
اگس زدہ سی اندر تم آس خرسند | بناگان در باران گو بند
زہر آب تشنہ فیل گے تم | بشاہ خویش با تعجیل گے تم
کروک تم حکم زہانڈو ناگہ چشما | گرتھو ساری سمت تت پٹ بکیجا

چھو اندر روز وشب سوی در تصالح
سہاہ کال تہ عادل چھوی سو صالح
زھنت تسبیح کران گیہ روزہ داری
نمازہ گیاہ کران پرہیزگاری
دوتی چھم یہ عدالت کی نہ قاضی
ورتھیم دورہ لاگون تم نمازی
کرون کر ابر لے نفس ناپاک
گنڈون تحریمہ تہ لاگون ونہ تاک
سپون فارغ تہ چھم داد خواہان
دلوک ساروی ملتم تم بوزیشان
دیوک تم روزمن اتیوم چھو پیم
کرو حکم شرع روز بومنہ ول گر
توسکن منز فضل گوبن مہ پہ اتوم بور
نیھم گیس دلوی رودنہ دور

زھنون خرطوم اندر چشمۂ آب
سپون پیل دمانس خوف ورجان
کہ تا آرام گیرد ماہِ انور * *
کرون وعدہ تہ ژل زانجا بیکیا
طمع کرہ نوی چھو نہ بہتر نظر کر

سپن لرزندہ تامت قرصِ مہتاب
دپوس تم قاصدن کر سجدہ ورن
دتون سجدہ پتوت مینہ بو دیگر
مہ گنزرن ژہ دشمن خوار تہ زار
غذا برارِ سن روزہ گو میسّر

داستان بیست وچہارم قصّۂ گربہ کہ زاہد بود

وپان راوی کہ دردامانِ کوہی
تمس کاوس لگو ہمسایہ آسوی
بنا گہ گو لگو غایب سہاہ کال
گمان کاوس سپون ظاہر سو لمو دوی
وچھوان درخانۂ خود تام پتہو۔
کرت ہر باٹرن بور سنہ بالکل
شہادت کاونی تس تیر ہر چند
دپوس لگون گر ہو قاضس چھو برارو

گلس پٹ کاوہ اولا باشکوہی
تمن متر الفتک گیاہ مایہ آسوی
تنزہ جایہ باٹر بوٹھ خوشحال
سپون گنہ کال تامت گو سو بودے
کرن تس سیت واژہ گیاہ چھو
پزج پرژھہ باٹرس رو زنسہ بالکل
تہ بوزت باٹرن تس گرنہ ہر چند
زعلمِ دین تس معلوم ساروی

٢٠

[illegible]

دپوس بیه کتو توانی سګ ژه جهوک ون	دپوس بیه آسه خواهش ټپه صیدان
دپوس بیه سګ ژه هتموت با چه قیمت	دپوس بی آسه سګ بهر حفاظت
دپوس بیه زن سګ چوپان یه باشل	دوانی طعنه تم لوی زاهد س بد
فقیرن زاهد س کیاه بو باین کا	کروان ناپاک اتهه با چیز مردار
ټهګن بنده و نه شیخس ګو ګمانا	کنن والو آسهی ساجر یمانا
برای چشم بندی پرنه افسون	مه کټ آو بوزنه ظاهر یه لوبون
چهو بهتر تراو نوی سګ آنه قیمت	سټهاه شرمنده ګو طرار لوی ټ
سپون یله دور ژل طرار کټ هت	یه مګر جهان بوزوم نصیحت
وفائی کرنه تراوت ژه هنته ژی هر	زبیم جان واژی زن لشوهر

داستان بیست و ششم قصهٔ تاجر و دزد

دپان راوی سُو بو سوداګر اک	ولے بدخوی و بدروی بیشک
زنش کیاه خوبصورت پاک سیرت	بوصلش آس نه راضی سُو لعبت
شبا که سندره بوزن آس بیدار	لسندګره ژاو اک ژو اسیاه کا
زنانه ژاو تامت لرزه جان	لشوهر آیه تم رټ تنګ چوا جان

سپون بیدار و دولت و کرنا [illegible]
[illegible] پتنگ و پنانی [illegible]
[illegible] نظر ژوار و جهون [illegible]
[illegible] وریش بال ستن ژه [illegible]
[illegible]
ازان در برون [illegible]
وفاواری محبت [illegible] اخلاص
همیشه [illegible]
[illegible]
داستان [illegible] بدخواهان

۲۱

دپان راوی که در اطراف بغداد
کران هتس سو بو اک زاهد اباد
عبادت [illegible]
[illegible]
[illegible]

زجوان او تو لانی اکس کرت
زنانہ ییس اکس بر ہمہ گوھر
صبح بادو بگاران چھوس ہم نتو ھر
بین لیکھی کرن بوی کدرت
ویکن بوی چھوان بادو گران جام
بوی عیش و عشرت
مژی دل توی لوان تی کینہ آرام
پیمنوت پر کتی عاشق چو بیل
زنانا اسی تی خوب چھون گل
سمان بولکار او باز بنت وزیر
ویان روی کیہ چھانادرس ایزیر

ورزنان پنون پننس وز چھی
زابمان وزدین ہیجا بال وز چھی
زہ یاقا ھرقہرکس بر زنانن
پیچھی دین حساب شوم ہلمزنہ مانن

چھو بازر میانو گومُت سورگ تہ ارزن	بولاران چھوس کرن خالی بو ازجان
دہ وُتھم کُس زہ چھوک دِ لوپنَ بو چھوس زور	تمس گاو اچھہ سوی تس نش کرن دُور
زُلس ہت پوِ وِدن الحمد للہ	زہ چھوک دِ رنقص آن زاہدہ ہمراہ
سُو اندر خواب بوبم وات بردر	دُوشی پی مشورن تہ فکرن اندر
دپون ہتو زور نی بدمارہ تس دِلو	شود بیدار سُوی تاخیر می گو
دپون ہتو دیونی بدزور کرہ ژور	درنگی ماشود مطلب گرتھم دُور
اکس اکِ بو وناتی روز نامت	کرت بو کوم پننی نیرہ یامرت
غرض جنگا کروک تیج ژدر نی کریکھ	دواماران چھوی ای زاہدنیک
دِدن تیج کریکھ ژورا چھوی لوان گاو	سپون بیدار زاہد وار تس آو
تولن فریادِ گی ہمسایگان زود	دوشی زن ژل گمت زن آس نابود
خلاصی لبو سراسر زاہدن تام	وچھن نہ کہنہ محنت رُو دخوش کام
یہ گود شمن زہ یلہ باہم گرن ھسر	پھن شمشیر اندر پردہ زِی کر
گرک ینہ چشم ژی گور صلا	ییتھہ چھان لبون از زن تسلی
بناداتی کرن ژدھہ بر کلامش	دِلوک سون تس زنانہ اوسن بر عش

داستان بیست وہشتم قصہ نجار احمق با زن بدخوی خود

[illegible]

بوقتِ شب سُو دلبر تر دزن آو
سَپس رلٹو عاشقِ معشوق دربَر
کرون واقف سُو دلبر از چنین حال
محبت میون چھو یہ کہ نہ حبِّ شوہر
بشوہر چھس محبّ وہم وفادار
اگر سُوی آسہی حاضر مہ سیتی
یہ کت یلہ بوز تم نادان چھانن
خطاکنہ چھوس نہ چھم از جان وفادار
کرن عیشا بدل چھنہ دغائی
حریفِ زن بخانہ رفت چون باد
درِش موٗتھہ شوہرن تا نن سحرخت
ثنا ذاتس پھلم صبحِ سعادت
دراں ساعت کہ با بیگانہ بودی
سپون معلوم می چھکھ شی وفادار
گرتھون مغرور بر قولِ زنِ بد

کرون تعظیم یارس تہ برون جاو
پیس ناگہ نظر بر روی شوہر
دپون تس پرژمہ ون شی اندرینحال
ونوس ائی تم دپوس تمہ سُوی چھو خوشتر
زروئی غلبہ شہوت کروم کار
بومایتھو کار کرہ ہا نہ ژہ سیتی
رحم تس ییہ گو کیاہ درحقِ زن
کرن شرمندہ ید گژھہ بو گنہگار
کرن ژ وپہ آیہ صبح روشنائی
زنِ مکارہ خود در خواب افتاد
سپن بیدار پیدا گوم می بخت
دپون تس کر ژہ آہم باسلامت
چو جان در تن بآن جانانہ بودی
رضا رودُس تو ی دتو می نہ آزار
بدنیا و بدین نقصان ہجید

[illegible]

گیہ کشفن زوال تراوُن بیکار
گژھن گیاہ با کشفہ تیتہ پان امہ
فرود آمد بنای دوستی
تیم بیچی بوی تمام و اکی
دپون تس واندرکی یاری گرواِنی
ژٹتھ تراوان کھٹھ پٹھ میوہ نادر
گمان گو سنگ پشتس پان فاطر
لوزینہ محبت واریاہ گوس
تتھ اندر اوس کشف سوی کھیوان اوس

دپُون اَبرس تہ تم دپُو واو چھُوم جیر — پریشان چھُوم کران آنان مہ سُوی پیر
دَپون واوس تہ تم دپو کوہ مہ غالب — دپون کوہس ژہ وَن باکس ژہ غالب
دپوس کوہن لوچھوس کمزور و مغلوب — نشہ موشس کران سُوی چھوم مہ معیوب
دپُون موشس تہ موشن کریہ گوشَن — پسند چھُوم کورات پٹ گیہ توشن
رضا زاہد سپُون منگون دُعا تام — ژِزن موشس تہ موشن مادہ شُد یام
بَدن سیت یُس یہی نیکی و چھِی ما — بجز علم بدی حسرفا پیچھی ما
رجوع پدوی بَدل باحق کرگ ژی — سپننگ نندہ پس لوزہ مرگ ژی
بحق روزک بچک قدرت ژہ وچھتس — خجالت گیہ حاصل سنگ پشتس

داستانِ سیُم ۳ قصّہ لوزینہ و سنگ پشت

دپان راوی کہ لوزینہ شہا اوس — لوکہ چارگ زمان زخود رہا اوس
حکومت از حد و عدا اوس تس کیا؟ — زدار و گیر گوتس دست کوتاہ؟
جزیرس منز سو گو ہنگامِ پیری — زہر گون میوہ تتہ لوی کرنہ سیری
دوہہ اکہ بو کلس پٹ میوہ کھیوان — اتھہ منز میوہ تس در آب پیوان
صدای آب آسوس خوش لوانی — ژٹت انجیر بو وارتِ دوانی

نزهٔ کشتس پیچ لوزینہ بیکار
کشفن را [illegible] گن
قریب آمہ اگر چھت توتہ لُوز ون
تمتون رخصت تہ گو باگریہ دیدہ

[illegible]

[illegible]

چہ دل ہاشد بجان حاضر چھُوسی بو
غموک خانہ چھُو دل زان رو بخانہ
دپوم غمگین گژھک آنوم نہ دل پور
چھُو اَسہِ عادت اگر ھویلہ یار نِی نش
بخانہ نم زِہ پھیرِت زود آسی
امی برا تری سو چھُو پھیرِت تمی نیو
مہ دِتم کُس اکھا جائس گیندانی
توقع صحبتُک دُوبارہ مُو تھاو
کشف شرمندہ گو وار اپشیمان
اگر دانا ژِہ چھُوک گژھ مو ژِہ غافل

گر ھی در خانہ دل آئی رسی بو
تہوم تہ بارہ سیت آسی یگانہ
بیس جایہ سٹھاہ کچھہ نو غموک بور
نوان دل سیت چھینہ غمخوار نی نش
سہ والنج ہت غموک اندیشہ کاسی
گلس ہٹ کھت تہ کشفس دپونہ گن دیو
ژہ چھوک احمق تہ چھوک نامندہ جہانی
سو بر و نہم دوستی تہ معرفت تراو
سپس بونار ہجر س منز سو سوان
بغفلت کھیو خر س تم رو ہن دل

داستانِ سیُ ویکیم قصۂ روباہ با خر گوش

دپان براوی سہا اکھ اوس بیمار
لو ہا گو تس سہس ہت کیا دو اچھو
دپوس تم چھوم دوا گوش و خرِ دل

گرفتار بلا گومُت سُو از کار
زرویٔ حکمت ات کیاہ کھن رو اچھو
بُوان مشکل تہ کمہ جایہ نسم گر

٢٥

ضعیف تن یمن خر آنوِن زیر
بجای خوژ لالان گو خرازان

کرین اد با ان گم سو ب راه
گم بدم کی عکس هم گاه
نو اهمنا فن نغ نور عالا نور
زدم پخواته سوی علم و ادب پور
زعالی خاندان نیتهر بوانه
گست ادجهای کره گسبار فانه

دین ضربا کرتا دانا سود سوی
تنهوی بدتو سو بود در بحر اندر بتی
بهت زن ادمی کس فرزند در پیش
تنون عاصه دتون ضر باشن
نه گوته پلگه سار روی بزمین
بتن مشکل پیم کی کیاه و تن نی
بنا بودن چه اندر کفن تن نیهوی

براي غسل گوشير سيه دل
پس انگه آو سهه گوش و دل خر
دپوس اهه گوش و بو نه باين خر
كران غفلت ته بي عقلي زيان زان
خيال كج بدل هو آس آنان

خرس كهيو گوش و دل اهه گو سوايل
لبون نه كينهته پيو سوي خشمس اندر
نته كتو پورا يه هي بار ديگر
بغفلت ها پتوژي پك بتاوان
نغع درويشه سندوي درنظر آن

داستان سي و دوم نقصان يافتن زاهد

دپان راوي كه مرد پارسائے
تمس سوداگر اهمسايه صادق
هوان هر روز شهد و گيو هنا اوس
كران زاهد هنا مصروف تي اوس
دو يه اكه و چهنه نٹو پر آمتو اوس
دهن منني نيم ده روپيه پور
پرسن شيه ريت ته زني هين تم دن
دهن ورين اندر وار اسمن تير

بطاعات الٰهي خوش ادائي
سود روشس بدل آ سوي موافق
لدان مرد حقس نذر اهنا اوس
نٹس اندر هنا موقوف تي اوس
كنك ده من چه يم در دل خطر گوس
همك بوميشه بيشه غم زله دور
اكس و دبس اندر پنژه جمع ين
در افزايش سٹهاه هر كن لمن تير

داستان سی و سوم ...
دپان راوی زاهد اصلاح ...

تفحص جستجو کرم دِ یسکن
کرِون تس سیت عیش و عشرت تام
کرِون نِم التجا سوی خداوند
سنٹھاہ سوی پاک صورت خوب و دلبند
زنِ زاہد دوہ اکہ گبہ جمام
اَت اندر قاصدا اک از ملک تام
سُو گو در خدمتِ شہماری آمد
گرس اَندر تمن اَک اَوس راتسو
اَتی ام نولی ڈیٹھون لِوان مار
سپوٗن آزادِ این کودک ازان مار
ڈیچھون نِم نول خون آلوده بردر
اَمی رایہ ڈتون ضربِ عصالس
بخانہ زاہ وارہ نِم پسر ڈیوٹ
فقیرن کھیو سٹھاہ افسوس تامت
یہ راُسو اَوس نچوس پاسبانا

زنانا کرنہ نیتھ پاک دامن
ولی فرزندہ سند کنہ ورتس نہ کام
عطا کرنس پس از نہ ماہ فرزند
بدیدارش وشیوی باز خرسند
بزاہد پوٗدہ بیہ نچوس لشہ تام
بزاہد آو تتو تامت تزِہ ان گام
برائی آن پسر خونخوارے آمد
نگھباثی کران آسوک بہر سو
توجن دِ ٹھہ ہوژنون تس گو گرفتار
دوان تام آو زاہد با دلِ زار
نچوا آسس کھموت گہوارہ اندر
سُو راسو بگنہ گوشتہ ساتس
ویچھون مار اگموت مارہ سٹھا کریو
زنانہ آیہ تس کرنس ملامت
تلف کرتھن بناحق چھو کنہ دانا

۲۷

بنپچه قبره سوی شاد وخوشم
بتمهم اوس پنچاو دریپ
جهون گرژهه واره یابی ته تمو یوز
حرخانن اندرت منن نچه یو
فلنزه تمولی ام کډ نچه بن
پسی درخانه شتم تول مرغن
تمی اشتوی لوان تی کهنه ارم
مچن اشن مرغی قبره نام

کوران پیوسته بو بازی نن سین
زصحرا قبره میوه انان کبن
تمن بند ناو کاژاه زانی نه
وه یړو دس زانی ته زانی نه
لطیف وهم لذیذ انان زه میوه
پیپان قو وعزیز انان زه میوه

صلح چهوم گربه سیتی صلاحک	تمس حاجت مه نش ونکن فلاحک
بگربه گو پرژهون تش حال واحوال	دپوس گربن ودان گومٹ یو پامال
غموکنه ولاړه چهوم پاگیر گومٹ	گلولبته مه در زنجیر گومٹ
دپوس موشن امان یړوی د هم مه	بعزت پانسی نش ژی اهم مه
کهنن بړٹه دشمن جهوم لول ته کاو	ننس بړپ چهم ووشی تعظیم می پراو
کرون باموش گربن عهد وپیمان	مه جهوم جان گواه ده زاگی نه برجان
سپس گو موشن بیش گربه یوری	سٹهاه تعظیم گربن کرسه توری
وچهان ائی آس تم اعدای آن موش	براه خود ژلی ووک نه کنه هوش
ژنس تم بند موشن اوس دل شاد	ونسپو آزاد گربه اوس ناشاد
کروک یله راست باهم عهد وپیمان	مقائن بترگی تم شاد وخندان
چهه بهر هوشیاری گاٹه جاری	دئی از آفت وغم رستگاری
نبر گرژهه نیر تهی یوتهنو لگگ ژی	ینو چون قبره پانس دگگ ژی

داستان سی وپنجم ۳۵ قبره باملک

دپان یاوی بملکی اوس شاها	سٹهاه عالی مکان جمشید جاها

سرات تقسیم سوی ونوان ووانی
زوست قبره دوونوی سعوانی
ران شهزاده ونه کوران نبل
سیچه وکوه من بعیو کن
تبچه قبره بازه ازه بکی
بنچه نشانه شهزاده سچه
قران وکهه شهزاده ...
سرکف کوخسم کرکت مین
بنچه سنده کونه اندرکت مین ... سر عمه کو ... سر نعیم ... ون
شهزاده دوات منن اندر بر ... جان ... سر کشن ... ند ... سعمن
... پیچه ... شاه ... ازموس ... کانه ... سیسمن

امیوک معنے پتوکالن یہ گوتی — بدی گارس بدی پاس پتو چھی
صداقت بیٹیہ شو آسکنہ دلریش — پزی ہو کلیو سہس نش شالہ درویش

داستان سی و ششم آزاد شدن شغال زاہد از شیر

دپان راوی سو شالا اوس زاہد — فریسہ ناوتس وارا سو عابد
زلحم جانور تم ترک کرمت — سپون سوی مشتہر ام حق چہو سرمت
دنک شیر س حقیقت تمنری پور — فریسہ باخدا گومت چہو یژ نور
یہ یامت بوزناہن مینگہ ناون — بڈان خدمتگزارن سر سو تہاون
امور مملکت بخشون تس سود — یہ یامت بد خہو ڈیہوک تلوک شور
اکس سالس گرڈھان سہہ دور بوٹ — فریسس نش ہین ہٹ خوش یہ گونہ
گردک تدبیر کرہ ہون ع دراز شاہ — سپون فیار امقرب گو بدرگاہ
بہر کس دشمن و بدخہ تپہ چھی — کھنان چہ تہ رٹان ہر سو دتہ چھی
گرڈھان پانی چپس اندر چھہ از سر — یہی آمر خبر چھی از ہمیبر
برای چاشت لحما اوس شاہس — کھٹ تھاوک نشہ لتن بگیناہس
سپون سہہ گرسنہ دپو نگ ماز آنیو — دپوک تس بد خہوید سون ہانیو

داستان سی و ہفتم ... شدن ...

دپان راوی سہاک بن صعب اوس | سٹھاہ خونریز دربیشۂ حلب اوس
ژٹان سوی جانوارن تہ ژٹان اوس | چرندہ جانوراز دی ژٹان اوس
سیاہ گوش ملازم اوس تس یار | بصحرا ژل وچھون یلہ شیر خونخوار
ژٹان تم وچھنہ کلسی مول موشا | تمس اک مارہ نی بیت کرنہ نوشا
اتوی مارس تہ واتوی سنگ پشتا | کرون مارہ کنڈو تس وتو نہ ہتا
لوہاک آو پشتی خار تم مور | لہس اک ہون دند و سیت رت ہو
سہاک آو تہ کشتہ کرون سگ | سہس صیاد نی دز تیر چی دگ
کڈون تم تس سہس سوی پوپت ازسر | ملون تہ منقش اوس خوش تر
سوارا واتو طمع پوست ورسر | تمس گو تیغ تس لاین وان تر
ہتون مارت سپون صیاد برباد | سوار اسپ ژل گو سٹھاہ شاد
قدم کنہ پکو گرس تس تام درب لگو | پتھ پیوکار پھٹہ تس موتنی دگو
جز البو ساری ناظر سیاہ گوش | سہس گو واتناون تس یہ در گوشر
چھ خونریزی کرن بچھتہ بد اعمال | اثر کنہ گونہ شیرس از چنین فال
شکارس گوتہ آہو بچہ جورا | کران تم کشتہ کرنک سخت جورا
سٹھاہ اسی کران تمہ روزن کچھ | کہ شیرنی مارہ کرنس تم زہ بچہ

داستان بیسی وشتم قصۂ سیاح و زرگر

۳۰

نصیحت چھی مگر این آدمی زاد — دِتی آزار یدکرہ ہن نژہ آزاد

بیک سُو تھا وتم گفتارِ ایشان — کڈون زرگر زچہ فی الفور دآن

کرِن تم زرگرن تس عذر خواہی — یہم یدکرہ خدمت کرہ خواہی

سو سیّاح آو پھِیرت بعد یکسال — بجای پوز نہ ہت مال و اموال

بزیرِ دامن کوہ رُود اُس — تتوی آی ژورتہ غارت کرِ ولتس

پھِیرت گنڈا ژھنوک سنز اَندرسوے — وَدان پُودار یا وقتِ سحر سوے

کنن گو واندرس از غار سُوی دراو — ژٹن تس گنڈ سارِی تس لنشہ آو

بشفقت خشک و تر میوہ سُو کھیاو — پنون عدہ پزوی تس تم یہ ہاوُن

پتہ لارِیو سو ژوَرن دور تر آس — اَکس چشمس ہتھی خوابس اَندر آس

متاع نوبت نوبت نیوُن سارِوی — کردِن خاکس اَندر مدفون سارِوی

سپِن بیدار وزدان سِیہ دل — لبوک نہ سینوک پایی در گل

یہ چشمہ پرِینی ہَند آسہ خواہی — بجا سجدہ الوک تہ گیہ راہی

پس اگہ واندرن سارِوی تون مال — تمس سیاحسی گو شاد و خوشحال

بہ نزدِ شیر گو سیّاح دل شاد — کرِن تم لطف و احسان جو بیا زیاد

میانِ باغ شاہس آس دختر — سہن سُوی مارِ نیو نس زر و زیور

۳۱

شفا دادِس بنو بیمار ستی تام   کروک از خلعتِ شاہیش انعام
حقیقت جملہ سیاحن بشہ گفت   سرفرازی تہ بخشایش لکبن مفت
سُو زرگر اوس پراران درنہ دراے   وچہت انعامِ شاہی گو سُو بوا
کروک تحقیق پزِ سیاحہ سند درو   لدوک دارس سُو زرگر حکم شہ آو
یہ سیاحس ہیٔی بد یا سو زرگر   گیس پھیرت سُو پانس تس زبان پھیر
سبب یہ رستگاری زان بنکی   یہ فایدہ داستانک عاقبت چھی
شہس سوداگرس روزی نپون جہج پی   برابر یس یہ قسمت تس تہ کھون جھوپی
کرون بہتر توکل بر خداوند   توکل موثر ری از دل عموکن بند

داستانِ بیٔ و نہم قصۂ ملکزادہ در توکل

دپان اوی شہا اک گوز دنیا   یلہ لتس آو حکم حق تعالے
لوکٹ زِی و دپتان پادشہ را   تصرف کرد زیٹھیو مال اوا
لوکٹو خالی کرون از مال و دولت   تولن توشاہرن تم غریج وت
جوانا اوس نیارو یتس ناو   سمکہ تس سو یی برہ تس سیت سوی دراو
بیٔہ دُو ہہ زادہ دہقان لوانا   بیٔہ دُو ہہ بچہ بازار گانا +

زدانِش پَٹ درشہرس دِلتوٗن دَم
کمر گنڈ شاہزادن برتوکّل
میانِ شہر گوشہ نموٗدمتواوس
ملکزادہ بایشان شد بماتم
کرک تس ہاتہٕ کیاہ جاسوس چھوک زی
کروک سوی نبدگت کرہ نہ درس
ونون اسرار بارکانِ دولت
ڈکس پَٹ تس وچھوک نورِ سعادت
بسوی گفتگویش گوش سوزوک
عطا تس پَٹ سپون لیہ فضلِ باری
بدختِ پادشہ عقدِ نکاحس
سپون حاکم سویم محکوم تس گے
بزیبا رخ فراوان مال تم داد
اکی دوہہ کس توکلسی نتیجہ
توکّل شد لبی فضل تہ بہتر

رقم اکسی دوہس منز ساس درہم
خدای پاکنی خارس کروس گُل
بہت ہرکانہ بماتم رود متواوس
کرت تھپ برتوکّل روود ہت دم
زھوپہ کرکنہ موٗن محبوس چھوک زی
ضمانت بر رہائی کہنہ شہرس
زفوتِ بابہ صاحب تایہ ساعت
اڈن بروٗنہ بوو دومی درجاہ وحشمت
ہمہ احوال او باہوش سوزوک
مقرر سوی کروک بر شہر یاری
کروک از غم سپون نو زوفلاحس
توکّلہ سیت غم معدوم تس گے
کڈوٗن از شہر فتنہ خرم وشاد
لکھوٗن دروازہ شہرس شہی چھہ
توکّل از وجودت ہست غم بر

به منقار و به پنجه مار و تونس
زمستان ۾ اتو پيو باران سياپي
سپون نه دارو دانه هيچو آغاز
خبر گيه تس نه رس ڪه سيت گوڪم
پشيماني ڪڍن سودا نه تنت آس
شتائي ۾ نه ڪر تغذيه بس اندر
باحسان ۽ ڪرم ڙهي عمر گذرا و
گرڙهڪ ويران اگر بو زکنه رتو قول

يتهي پاڙهي تتي تم جان هتونس
در و ديوار تمه تاتيره تر گي
يه تنت لوڪم گموت تي تت سمو باز
گرون تم گريه زاري پيو سود غم
چو ڪهي عاقل اگر واتت ره آس
گرڙهڪ نته مبتلا چون آن ڪبوتر
پئي نه دولتس اقبالسي واو
بتر يتهه پيٽ گو هيزم ڪنن ول

داستان جپل ۽ يکيم دربيان هيزم فروش

ڏپان راوي ڪه در ايام پيشين
بظلم ۽ جور تي آسوڪ هواني
ڪنان ۽ ندس تهر دنيا دارني واس
غرض آن جمله درويش ۽ تونگر
ڏوهه اگه هتونه درويشس اگس زنو

هوان اڪ ظالم از نواز مساڪين
تموڪ قيمت ٺهاه ڪم دواني
زروي ظلم زيادن مارني وٽس
بجان آس آمت از جور ستمگر
تتعدي ۾ نه يادس ڪم هتون دنو

هر و نا اڳ شو
غريبن در و ليندين الله ۾ جو جبر
گرڙهڪ ٿي پريدا اسڪ ره چون تير
يتيمن پيو ني انصاف ڙهي ڪر
صدف را از در اوصاف ڙهي بر
فقيرن هٿ ند و لوڪ خانه بيا لور
زبالا خانه ٿي پيڪ دور
ڪر ڍاڻي نه اٿي اس از ستم ضعيفان
ٿي نيان ر ٿي ان ڪيا بدنفس آم
لا امت نه فضيحت ظالمي ۾
بدرويشڪ ۽ بظلم ڪالا و اتو
ورين ٿت اتوي صاحب لا و اتو
تون ۽ ست ۾ عاشق روان پو
بهي فقير ڪر درويشني ڪر

ڪلام شيخ شته ۾ روي پهچت
سروان از رو ۾ صاحب سرائي
و ۾ صد حرمن تصحيح تيرائي
سدوي گرڙهڪ ڪري پيڇا
انزان ڪلالم سپون درويش
دوان گسوي شڪو سروي ڪي

ٿيسب و جهنڊ ٿي ڪي تقف برميرا
شعوان نا سد ٿهس و بنڊي ڪاس
سر اب ڪاٿه خانه ورت گرونا
سعي پچ ڪاس يتهن ۽ آلعوسي
سعي بع زقاري سرن ۾ وان
ٿيسڪن بعو و نان ڪي ارسين

بوزانان چهوسنه آتش از کجاوا تو
دپوس ام صاحبن از دودِ دلها
جهان برباد گرڑهه از آتشِ دل
کرِن خدمت فقیرِن تنگدستن
لبک ڑی گنج یدوی رنجِ خدمت
رچهک یدعالمن از کمڑہ خاطر
بنی دولت نی عیشس ڑہ دکِ داد

نقود و جنسہ کن نقصان گوکاتو
تمی اندرہ یہ آتش گو ہویدا
ستمگر می شو دیکسان باگل
بزرگن عالمن از غم جهورستن
کدک نش عالمن نه نینگ سعادت
ہچهک حرفاؤ چهک رکی فخایر
گڑهک خوشوقت از غم ہیچو صیاد

داستانِ چهلِ و دوّم بهرہ یافتنِ صیاد ببرکتِ عالمان

دپان یادی اکها بومردِ درویش
شکارِ مرغ و ماہی سوی کرانی
دوهہ اکہ بہرِ مرغان لوگ تم زال
یہ اگاہ روزاگنہ تام مرغن
نبر آدیر تهی ہرکم ڑوان یم
دپوک یم لتولتوی کرتو بهم دم

کران لوکارِ صیادی سو دلریش
امی سیتی دوہا بو سوی برانی
ترہ جاناو رنگهہ تت آی فی الحال
صدا گوتس کنن کمتان جنگن
دچهن بحث اکرانی تم زِ عالم
بزاری چهوس و نان مرغان کنهم رم

ایوز گژھنہ پیہ راون نیم دیا
صلاح چھوم اگر سوالا تس پژہای گر
موئٹ شیاہ نہ گژھس یہ ماہی
وگر دیہ زِ چھو ان مادہ دپو تس
شوو عاجزان اندر سخن صیاد
دِمو کنہ شراہ لمی تس یزہ دل شاد

وزیرن دپو شس حیلہ چھوو درکار
کس کتھ چھپت بو وعدہ بنون
دپو پوشاہن مہ کر تو وعدہ تی پیوم
وُنی کس گژہ چھوڈ تو تس کیک لیم
یہ گو خیرہ کرون چہ وزیرن زر
خراج ودم خسزانہ زِ نزہ تس
ہر ماہی گو دکا یک صد زر

لجس گاڈ اعجایب شکلہ زیبا
چو سیمِ صاف تس سینہ مصفا
منقش تھر تس نز از نقش لیبا
وچھیت صیّاد اندر حیرہ تس ہیو
دُپون نندی نمن لو پیش سلطان
بظرفِ آب آن ماہی زِ حسن بو
جہان شاہس عجایب اوس گلشن
تتی حوضا گندِت از سنگ مرمر
سو سنگین حوض تت منز گاڈہ رنگین
یوان ہر روز شہ بھر تماشا
بھر سو آسہ ماہی ماہِ خوشرو
درونِ حوض رانظارہ میکرد
اتووی ان گاڈ صیّادن سلطان
سپن برصید گر سلطان زربا
وزیرن اکھ دُپس صیّاد و ماہی

بدانسان لیمتوی تم لو نہ زیبا
دو چشمش ہمچو خور روشن ہویدا
بدن تس گاڈہ ہند پُر نور وانوار
سٹھاہ مشتاق تس تت صورتس گو
تحفہ ہمسرن اندر تہیم شان
بدرگاہ جہان سلطان آنین تم
بہ پیش قصر سوی شاہس نشیمن
تت اندر گاڈہ گوشن حلقہ زر
تت اندر کشتیاکر مرسہ چوبین
زماہی ماہ و ہم گشتی در انجا
سو کشتی ڈرینت ایوان چون مہ نو
تماشای مہ و سیّارہ میکرد
سُو دلیشت پادشاہس تازہ گو جان
حکم دیتو نک گرتھس دلو سان دینار
بسی ستند ہر نوعیکہ خواہی

نیمہ پیمن پوشن نوی پتھ صبر بو
سو لوبو ماہی ملچ سر پادہ بیوون
سرس اندر نیشہ نوز ونوی ان
پژن لوشن سنہ پیو پیو ماہ
جوابا لو نیہ اندر منن عند
کر از علما بیلہ و دل شفت

دپون پنا ہماکہ این ماہی خنثی
منیمہ لنہ بیکسر لو سوتہ پیو سپنیس
نیشت ماد معبر بو نیہ صباح
تم مصاحب بوی ستیمن پیوان زماں
معاملہ آن اسلطان

خداوندا ژہ چھوک ستار [illegible] عیوب [illegible] نصیب
عرضہ [illegible] عصیان [illegible] پٹھ نصیب
خداوندا [illegible]
[illegible]
خداوندا [illegible]
[illegible]

کمر بستہ ژہ کر خدمت بعالم	ژلی زحمت ملی نعمت بعالم
نظر ڈون مرغنی کن کر بضیاد	دتن دوٗن عالمن لفظار ٹون بادی
سرفرازی لبن وارا ز سلطان	یہوی چھوی علمکوی تہ خدمتک ساز
بنک ژ ی علمہ سیتی بڈ عزیزاہ	چھونہ بے علمسی قدر پشیزاہ
ہری ژ ی شان و شوکت علمہ سیتی	زری ژ ی قدر و قیمت علمہ سیتی
بتعظیم و باعزاز نکو کار	لبک جنت کر ژھک ژ ی رستہ از نار
غلام احمد ثنا سوئی خدا پر	کہ مر عنت را بہ پریدان دتن پر
کرت سیر و تماشای بیابان	بجای خویش واتوی شاد و خندان
خداوندس گنوی کر بندہ زاری	کری سوئی در دو عالم بندہ یاری

مناجات بخداوند مخلوقات تعالی صفاتہ

خداوندا کری نہ بندگی می	بنامہ چھو منہ خبر شرمندگی می
خداوندا مہ ہیوکا نہ روسیاہ	بعالم اسنہ یتھو برگناہ
خداوندا بو نافرمان درآسی	ژہ غافر چھوک لیے غفران آسی
خداوندا ژہ ہیوکن بندہ پرور	باُمید کرم آسی بو بردر

خداوندا خلیفہ بندہ پاسہ [illegible]
بٹھ ندان عفو کر منت [illegible]
خداوندا پیٹھ صدیق اکبر
جرائم بخش [illegible]
[illegible] ابن خطاب [illegible]
رہائی بخش از رنج و غم
خداوندا پیٹھ عثمان عفان
[illegible] کرم [illegible] آسان
خداوندا [illegible]
میانی جود و جان و کرم
خداوندا ی حسنین [illegible] پتین
روا کر میانی مقصود دارین
خداوندا بو چھاوی بندہ احمد
باحمد می کردم فرزندہ امجد

بر انگی ژه گرزم ترامی بون
اگر اسم گموت تقدیم و تاخیر
ژه ای دوشن تقشی گرغو تقصیر
اگر اسم گموت شعر کی لحرمی
سر زکی گرزم نِس ماو لحرمی
اگر اسم گموت می شعر خامی
باصلاح پخته کرزم و گمتی
اگر اسم گموت در نظم بر بون
ز بحر فیض حق نام دم پیاپی
نزول در رحمت باد بروی
تم انجو گنجینن اندر گمت هم بار
نیم وار ارسن نظام چیم یم ار
تسد تالیف تقسیم حسینی
بخلق الله کرن ڇم نیک نیتی

در اتمامِ این نامهٔ چهل قصّه نام

خدا و هم نبی را شکر و صلوات | بسر شد نامه رستم از مشقات
کلیله دمنه اندر یم دلایل | لجم میچهه لجم پر گرشهه ژه بایل
مطوّل را کروم می مختصر این | بعونِ حق تعالی شد بسر این
بلک اسرار یدلا گنڑه میلی | یه گور وشن ز انوارِ سهیلی
فواید بر فواید اندران است | موادِ بر موادِ اندران است
چو گنجینا برت از سیم و زر | نته بحر ابرت از دُر و گوهر
نته باغ پر از گلهای بسیار | معطّر تم چهه گوناگون بردار
گل و گلزار نی تم معنی ژارن | کتهن پیرن هنرن یم آتهه دارن
نگریم پیرِ کامل صاحبدل | دقیقن هنر گران تم حلِّ مشکل
مه بوز این نامه اصلا سرڅی ی | کتهن و ته واو تراوتِ مسخری ڜی ی
اموک مضمون فقیر سن نش جمع چهوی | سو انوارِ سهیلی چون جمع چهوی
یموک سادی که غیر ریب و شین است | ملقّب کاشفی ملّا حسین است
سو وعظ مظهر رازِ خفی چهوی | عظیم الشان حسین کاشفی چهوی

تمام شد در ۱۳۴۶

غرض نہ کا نہ نیکو بینی ہند
فکر کرتہی چہ نہ اکثر برانی
پرون چہو کنہ نگان آ دا کرون حرف
زمانہ چہوی برت از رشک و کینہ
حسودان و بداندیشان چہ سوزان
یوان چہک بوزنہ دانا سہ زشت
گلابن بول زانان چہی گلس گل
معاذ اللہ کرانی بد چہ اطوار
پنن ژر ژہر چہ از مہر و محبت
سپین مردود اکثر در سقر گی
اقارب چون عقارب اندرین دور
خدا کرنک ہدایت دین زانن
ہدایت ہادیا کرتم سوی نور
یہ نامہ ختم گو الحمد للہ
و نہ ون سنہ گیاہ آ سوی ہجرت

مندس زانان چہ ارارسی و پان مند
مختس چہ پھع تہ خو تہ ابتر گرانی
بنا سازی کران آواز چہی صرف
عداوت تہ حسد رتہی لسینہ
چہ نہ بالکل شعق جان بوزان
مصقل آئنس زانان چہی خشت
حسد چہوک کور کرہ د نو دیدہ دل
دپان گلدستی چہی دستہ خار
بسرور واتو بنن نشس اذیت
شرف اوک رذیل و در بدرگی
ز قربت و رتم بیمت چہ دل کور
سعادت کوی ہمہ آئین زانن
ز ظلمت ہا و بیراہی کرم دور
بروز جمعہ ۲۴ ذوالحجہ ماہ اللہ
گموت اک ساتہ کونہ ترہ تہ تریمت

سنہ ۱۳۲۹ھ

نعت شریف از حقانی

۳۹

تمام شد

اطلاع

آج مورخہ ۹ رجب ۱۳۴۶ھ مطابق ۲۰ پوہ ۱۹۸۴ کو ہم نام کتب کشمیری زبان و بزبانِ فارسی مصنفہ مولوی غلام احمد اللہ صاحب مرحوم ساکن ہاکہ بارہ تحصیل خلص جن کا نام تفصیل ذیل میں درج ہے

ضروریاتِ دین	کریما	توصیف ایمان	تنبیہ المسلمین	اعجاز اخیری
گلشن کرامات خواجہ حبیب اللہ نوشہری	ہشت بہشت	قصہ امام مسلم	چہل قصہ	نعوت و مناقب
	غزلیات	طوطی نامہ	سلطانِ جمجمہ	عجیب القصص (یعنی قصص الانبیا)
قصۂ بی بی تمیزہ	غوثیہ شریفہ	چار باب فارسی	منظوم احمد فارسی	

کا حق کاپی رایٹ ایکٹ نمبر ۳ مجریہ فروری ۱۹۱۴ کے مطابق غلام محمد و نور محمد حنفی کشمیری تاجران کتب مہاراج رنبیر گنج بازار سرینگر کے پاس فروخت کرتے ہیں۔ اب جس شخص کو ان کتابوں کی ضرورت ہو از موصوفان صدر طلب فرماویں

المطلعان

محمد نظام الدین و غلام محمد ولدان مولوی احمد اللہ صاحب سکنہ ہاکہ بارہ سرینگر کشمیر